

Bratislavská deklarácia ministrov

„Budúcnosť, akú chceme: lesy, aké potrebujeme“

My, zástupcovia signatárskych strán FOREST EUROPE, na Ôsmej konferencii ministrov o ochrane lesov v Európe, uskutočnenej v Bratislave v termíne 14. a 15. apríla 2021,

1. ZDÔRAŽŇUJÚC životne dôležitú úlohu lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania v Európe v kontexte poskytovania mnohých úžitkov pre životné prostredie, hospodársky a sociálny rozvoj a živobytie.
2. KONŠTATUJÚC bezprecedentnú situáciu pandémie COVID-19 a jej negatívnych vplyvov na európske a globálne hospodárstvo a spoločnosť, a v tomto zmysle VYZDVIHUJÚC nezastupiteľnú úlohu, ktorú európske lesy zohrávajú z hľadiska ľudského zdravia a kvality života.
3. ZDÔRAŽŇUJÚC, že lesy a ich trvalo udržateľné obhospodarovanie v Európe zohrávajú kriticky dôležitú úlohu pri dosahovaní Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj a jej rozvojových cieľov, globálnych cieľov pre lesy Strategického plánu OSN pre lesy, a pozitívne prispievajú k realizácii cieľov Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a Parížskej dohody, Katovickej deklarácie o lesoch, Dohovoru OSN o boji proti vysušovaniu pôdy a Dohovoru o biologickej diverzite, ako aj Zelenej dohody Európskej únie.
4. PRIPOMÍNAJÚC historické zázemie a dlhodobú tradíciu trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch v európskom regióne.
5. POTVRDZUJÚC definíciu a princípy trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch z helsinskej rezolúcie H1¹, ktoré predstavujú zásadný politický rámec pre vytváranie rovnováhy v plnení ekologických, hospodárskych a sociálnych funkcií lesov v Európe s cieľom prispieť k týmto trom dimenziám trvalo udržateľného rozvoja.
6. ODVOLÁVAJÚC SA na celoeurópske prevádzkové smernice pre trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch², ktoré poskytujú usmernenie pre realizáciu tohto celkového konceptu.
7. POTVRDZUJÚC úlohu FOREST EUROPE, ako dobrovoľného politického procesu na vysokej úrovni pre dialóg a spoluprácu o lesoch v Európe³.
8. POTVRDZUJÚC poslanie FOREST EUROPE zlepšovať spoluprácu v oblasti politik o lesoch v Európe pod vedením ministrov a zabezpečovať a podporovať trvalo udržateľné

¹ Helsinská rezolúcia H1, Druhá konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe, Helsinki, Fínsko, jún 1993

² Lisabonská rezolúcia L2, Tretia konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe, Lisabon, Portugalsko, jún 1998

³ Berúc do úvahy odporúčania procesu hodnotenia, vykonaného v roku 2017 v reakcii na Madridskú deklaráciu ministrov o budúcom smerovaní FOREST EUROPE: Záverečná správa pracovnej skupiny:
https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2017/08/ELM_2017_1_Final-Report-of-the-Working-Group-1.pdf

hospodárenie v lesoch s cieľom zachovania množstva funkcií lesov životne dôležitých pre spoločnosť⁴.

9. UZNÁVAJÚC zásadnú úlohu lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania pri ochrane životného prostredia vrátane biodiverzity, biotopov, pôdy, vodných zdrojov, klímy a kvality ovzdušia, a POTVRDZUJÚC, že realizácia trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch zabezpečuje ochranu pralesov a klimaxových lesov.
10. VÝRAZNE ZNEPOKOJENÍ v súvislosti s negatívnymi dopadmi zmeny klímy a s ňou súvisiacich prírodných rizík na lesy v Európe a vo svete, ako sú zvýšená frekvencia a závažnosť poškodení spôsobených víchricami, požiarimi, suchami, škodlivými organizmami a ochoreniami, ktoré ovplyvňujú schopnosť lesov plniť ich rôznorodé funkcie.
11. VEDOMÍ SI iných okolností a trendov ovplyvňujúcich lesy, ako sú narastajúca urbanizácia, vyludňovanie vidieckych oblastí a potreba transformácie na trvalo udržateľné obehové biohospodárstvo, zároveň majú na zreteli potenciálne narastajúci dopyt po lesnej biomase, čo môže viesť k potrebe hľadania kompromisov v kontexte požiadaviek a politík ostatných odvetví.
12. ZNEPOKOJENÍ v súvislosti s odlesňovaním, degradáciou a fragmentáciou lesov vo svete, vrátane negatívnych dopadov týchto javov na biodiverzitu a klímu, a úlohou, ktorú v tomto kontexte zohráva európska spoločnosť.
13. ZDÔRAZŇUJÚC, že trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch je zásadným prístupom na posilnenie úlohy lesov pri zmierňovaní vyššie zmienených negatívnych trendov, adresovaní výziev a obáv.
14. ZDÔRAZŇUJÚC, že v rámci politík a programov, ktoré sa týkajú lesov, je potrebné vziať do úvahy úplnú hodnotu lesov a ekosystémových služieb, ktoré poskytujú.
15. POTVRDZUJÚC, že lesy, lesníctvo a naň nadväzujúce odvetvia sú kriticky dôležité pre dosiahnutie vyššej udržateľnosti a odolnosti našej spoločnosti. Predstavujú významný potenciál pre trvalo udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj, ktorý vytvára zelené pracovné miesta, príjem a poskytuje živobytie najmä vo vidieckych a prímestských oblastiach. Poskytovanie obnoviteľných bio-materiálov a bio-produktov, pochádzajúcich z trvalo udržateľne manažovaných zdrojov, je na prospech celej spoločnosti a prispieva ku klimatickej neutralite, ako aj k rozvoju hodnotových reťazcov na báze dreva na miestnej úrovni.
16. ZDÔRAZŇUJÚC význam a úlohu kvalifikovanej pracovnej sily pri realizácii trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch.
17. VÍTAJÚC pokrok dosiahnutý v oblasti trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch⁵, avšak UZNÁVAJÚC pretrvávajúce výzvy v realizácii trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch európskeho regiónu.

⁴ Rozhodnutie ministrov z Osla „Európske lesy 2020“, Šiesta konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe, Oslo, Nórsko, jún 2011

⁵ V zmysle obsahu Správy o stave lesov Európy 2020.

18. VÍTAJÚC pokrok dosiahnutý pri plnení strategických cieľov pre európske lesy a európskych čiastkových cieľov do roku 2020⁶, avšak zároveň uznávajú pretrvávajúce nedostatky a výzvy.
19. PRIPOMÍNAJÚC mimoriadne rozhodnutie ministrov z Madridu z roku 2015 a rozhodnutie ministrov z roku 2019 o obnovení rokovaní o právne záväznej dohode o lesoch v Európe, a v tomto zmysle BERÚC NA VEDOMIE nedosiahnutie konsenzu⁷ vo veci výzvy signatárskych strán FOREST EUROPE na obnovenie rokovaní o možnej právne záväznej dohode o lesoch v Európe.
20. STAVAJÚC NA vízii pre lesy v Európe z rozhodnutia ministrov z Osla „Európske lesy 2020“ a ZDÔRAŽŇUJÚC potrebu aktualizácie tejto vízie s cieľom reflektovania nedávneho vývoja na medzinárodnej úrovni.

My, zástupcovia signatárskych strán FOREST EUROPE sa zaväzujeme:

Vízia pre európske lesy 2030

21. Zdieľať víziu, v zmysle ktorej sa v európskych lesoch hospodári trvalo udržateľným spôsobom, čím sa zabezpečí, že tieto lesy sú odolné, zdravé, produktívne, plniace množstvo funkcií a prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju prostredníctvom poskytovania ekonomických, sociálnych, environmentálnych a kultúrnych úžitkov súčasnej i budúcim generáciám. Zároveň sú uznané úloha a dôležitosť stromov rastúcich mimo lesov vo vidieckych a mestských oblastiach.
22. Uznať kľúčovú úlohu verejných a súkromných vlastníkov a obhospodarovateľov lesov pri dosahovaní tejto vízie.
23. Uznať dôležitosť zahrnutia všetkých zainteresovaných strán do realizácie tejto vízie.
24. Podporiť výskum lesov a komunikovať poznatky, ktoré sú založené na dôkazoch, o lesoch a ich trvalo udržateľnom obhospodarovaní vo svetle potrieb a obáv spoločnosti s cieľom zabezpečenia širokej podpory verejnosti tejto vízii.

Strategické ciele pre európske lesy a čiastkové európske ciele do roku 2030

25. Pokračovať v uplatňovaní trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, keďže jeho holistický a dlhodobý prístup podporuje nepretržitú adaptáciu na meniace sa podmienky životného prostredia a požiadavky spoločnosti na lesy.
26. Potvrdiť a zachovať existujúce strategické ciele pre európske lesy⁸ a prijať rozhodnutie o aktualizácii čiastkových európskych cieľov⁹, ktoré majú byť dosiahnuté do roku 2030 na podporu naplnenia spoločnej vízie a realizácie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch:

⁶ V zmysle obsahu Správy o plnení záväzkov FOREST EUROPE 2016-2020

⁷ Rozhodnutie č. ECE/EX/2020/L.3 týkajúce sa možnej právne záväznej dohody o lesoch v Európe, ktoré prijal Výkonný výbor Európskej hospodárskej komisie Organizácie Spojených národov

⁸ Rozhodnutie ministrov z Osla „Európske lesy 2020“, Šiesta konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe, Oslo, Nórsko, jún 2011

⁹ Plnenie cieľov sa vzťahuje na úroveň signatárskych strán, nie na individuálne lesné porasty alebo jednotky priestorového vymedzenia nižšej úrovne ako je úroveň celého územia signatárskych krajín

I. Signatárske strany tvoria a implementujú národné lesnícke programy alebo ekvivalentné nástroje v súlade so spoločnou víziou, strategickými cieľmi a celoeurópskym prístupom pre národné lesnícke programy.¹⁰

II. Poznatky o lesoch sú pri riešení aktuálnych a naliehavých otázok rozvíjané a zdokonaľované prostredníctvom výskumu, vzdelávania, inovácií, zdieľania informácií a komunikácie.

III. V reakcii na politické ciele v oblasti klímy a obehového biohospodárstva, signatárske strany podporujú ukladanie a viazanie uhlíka v lesoch, ako aj trvalo udržateľnú ponuku dreva s náležitým ohľadom na uskladnenie uhlíka v lesných produktoch a nahrádzanie neobnoviteľných materiálov a zdrojov energie.

IV. Realizuje sa odhad hodnoty ekosystémových služieb poskytovaných lesmi naprieč Európou s ohľadom na použitie štandardných prístupov oceňovania¹¹ a tieto hodnoty sú vo väčšej miere zohľadnené v rámci zodpovedajúcich národných politík a nástrojov založených na trhu, akými sú platby za ekosystémové služby.

V. Signatárske strany implementujú stratégie, týkajúce sa vzťahu lesov a adaptácie na zmenu klímy, prostredníctvom národných lesníckych programov alebo ekvivalentných nástrojov a iných relevantných nástrojov, vrátane, podľa potreby, využívania relevantných finančných mechanizmov.

VI. Miera straty biodiverzity lesov na úrovni biotopu sa blíži nule, a tam, kde je to možné, je zastavená a sú prijaté opatrenia na výrazné zníženie fragmentácie a degradácie lesov a obnovu degradovaných lesov.

VII. Úloha lesov a ich udržateľného obhospodarovania v boji proti degradácii a vysušovaniu pôdy je plne uznaná a lesy sú obhospodarované taktiež na tento účel.

VIII. Signatárske strany prijali politiky a opatrenia, ktoré zabezpečujú významný nárast socio-ekonomických a kultúrnych úžitkov z lesov, najmä z hľadiska ľudského zdravia¹², živobytia, rozvoja vidieka a zamestnanosti.

IX. S cieľom eliminácie nezákonnej ťažby dreva a s ňou súvisiaceho obchodu boli prijaté účinné opatrenia na regionálnej, sub-regionálnej a národnej úrovni.

X. Úloha lesov v mestských a prímestských oblastiach, ako aj stromov v mestách, pri poskytovaní úžitkov verejnosti a zabezpečovaní trvalej udržateľnosti a odolnosti európskych miest, je plne uznaná.

Opatrenia na národnej a celoeurópskej úrovni

27. Spoločne preskúmať opatrenia na zlepšenie monitoringu pokroku smerom k vyššie uvedeným čiastkovým cieľom a podať správu o realizácii opatrení na ich dosiahnutie jednej z nasledujúcich konferencií ministrov.

¹⁰ Celoeurópsky prístup k národným lesníckym programom schválený Štvrtou konferenciou ministrov o ochrane lesov v Európe https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_vienna_resolutionV1.pdf

¹¹ Prehľad prístupov a metód, ktorú sú aplikované v praxi a využité na oceňovanie lesných ekosystémových služieb v Európe sú dostupné na webovom portáli FOREST EUROPE o lesných ekosystémových službách <https://foresteurope.org/overview-valuation-approaches-methods/>

¹² Príklady je možné nájsť v rámci odporúčaní expertnej skupiny FOREST EUROPE pre ľudské zdravie a kvalitu života https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/08/HHWB-Key-conclusions_web.pdf

28. Nad'alej podporovať interdisciplinárny výskum a vývoj a inovácie, vrátane digitalizácie, vo vzťahu k lesom, trvalo udržateľnému hospodáreniu v lesoch, lesníctvu a naň nadväzujúcim odvetviam, prispievajúc pritom k udržateľnému obehovému bio-hospodárstvu a adresujúc otázky zmeny klímy a zvládania rizík vzniku katastrof, zachovania biodiverzity, a rozvíjajúc sociálne aspekty lesov.
29. Plne uznať významnú úlohu trvalo udržateľne obhospodarovaných, geneticky rôznorodých a zdravých lesov vo vzťahu k ochrane biologickej diverzity a trvalo udržateľnému využívaniu jej komponentov.
30. Uznať potrebu dynamickej ochrany a využívania genetických zdrojov lesných drevín a manažmentu populácií druhov lesných drevín na produkciu lesného reprodukčného materiálu¹³ a na tento účel pokračovať v celoeurópskej spolupráci v oblasti lesných genetických zdrojov prostredníctvom programu EUFORGEN¹⁴.
31. Zvyšovať atraktivitu zamestnania sa v lesníctve a naň nadväzujúcich odvetviach na trhu práce prostredníctvom podpory, napríklad, spravodlivého príjmu a primeraných podmienok z hľadiska zdravia a bezpečnosti práce, ako aj prostredníctvom zabezpečenia rovnosti a nediskriminácie a podporou rodovej vyváženosti.
32. Podporovať zlepšenú spoluprácu so sektorom školstva a vzdelávania s cieľom identifikovania zručností a kvalifikačných profilov požadovaných na trhu práce, zároveň racionalizovať vzdelávanie a výcvik v lesníctve v zmysle dynamických potrieb lesníckeho sektora a na účely zabezpečenia vysoko kvalifikovanej pracovnej sily v dlhodobom horizonte.
33. Ďalej sa zaoberať oceňovaním lesných ekosystémových služieb a preskúmaním možných politík a nástrojov, vrátane nástrojov založených na trhu, najmä tých politík a nástrojov, ktoré kompenzujú poskytovanie týchto služieb, berúc pritom do úvahy regionálne špecifiká a potreby, rozdiely v národných právnych predpisoch a, tam, kde to prichádza do úvahy, existenciu tradičných práv vlastníkov a občanov.
34. Nad'alej podporovať významnú úlohu lesov, lesníctva a naň nadväzujúcich odvetví a, podľa potreby, trvalo udržateľného zalesňovania nelesných pôd¹⁵, obnovy lesov zalesňovaním a obnovy degradovaných lesov, v rámci politík rozvoja vidieka a iných medziodvetvových politík majúcich vplyv na životnú úroveň na vidieku, adresujúc pritom aj otázky opustených pôd a nerovnováhy v demografii.
35. Podporovať rozvoj obehového biohospodárstva tam, kde lesy prispievajú, *okrem iného*, k tvorbe inovatívnych bio-produktov pochádzajúcich z trvalo udržateľných zdrojov, výrobkov z dreva s dlhou životnosťou a nedrevných produktov lesa.
36. Podporovať a využívať proaktívny dialóg medzi vedeckou sférou a politickým rozhodovaním s cieľom ďalšieho poskytovania informácií pre tvorcov týchto rozhodnutí.
37. Zvyšovať povedomie o význame, úlohe a mnohorakých úžitkoch, ktoré trvalo udržateľne obhospodarované lesy poskytujú širokej verejnosti a pri dosahovaní trvalo udržateľného

¹³ V súlade s aktualizovaným celoeurópskym ukazovateľom trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch 4.6 Genetické zdroje

¹⁴ Európsky program pre lesné genetické zdroje

¹⁵ Celoeurópske smernice pre zalesňovanie nelesných pôd a obnovu lesov zalesňovaním s osobitným zameraním na ustanovenia UNFCCC

rozvoja, *okrem iného* prostredníctvom posilnenia dialógu so spoločnosťou využitím najúčinnějších možných postupov.

38. Nadalej zlepšovať dialóg so všetkými zainteresovanými stranami a ich zahrnutie do procesov, vrátane domorodého obyvateľstva a miestnych komunít, venujúc pritom osobitnú pozornosť najviac znevýhodneným a marginalizovaným skupinám obyvateľstva a robiť tak aj prostredníctvom zahrnutia rodového aspektu ako všeobecného prístupu; zároveň posilniť medziodvetvovú spoluprácu, najmä vo vzťahu k sektorom cestovného ruchu, zdravotníctva a územného plánovania.

FOREST EUROPE po roku 2020

39. Nadalej sa venovať celoeurópskym kritériám a ukazovateľom trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, v spolupráci so všetkými relevantnými partnermi, s ohľadom na ďalšiu implementáciu a posilnenie monitoringu, podávania správ a hodnotenia lesných zdrojov a trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch Európy.
40. Pokračovať v pravidelnom podávaní správ, založených na kritériách a ukazovateľoch trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, a poskytnúť ucelený obraz o európskych lesoch v nasledujúcej správe „Stav lesov Európy“.
41. Nadalej sa venovať a poskytovať usmernenia o politicky relevantných témach, ako aj o aktuálnych a na význame naberajúcich otázkach, ktoré sa týkajú lesov, lesníctva a naň nadväzujúcich odvetví, pritom podporujúc koherenciu politík a synergie a zlepšujúc komunikáciu.
42. Posilniť medzi-odvetvovú a cezhraničnú spoluprácu v oblasti ochrany európskych lesov z dôvodu cezhraničného charakteru ohrozenia, ktorým tieto lesy čelia.
43. Analyzovať potrebu aktualizácie „Celoeurópskych prevádzkových smerníc pre trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch“, ktoré boli odsúhlasené na Konferencii ministrov v Lisabone v roku 1998, s ohľadom na danie do pozornosti takéhoto potenciálneho rozhodnutia o aktualizovaných smerniciach Deviatej konferencii ministrov.
44. V nasledujúcom programovom období zamerať našu činnosť na celoeurópskej úrovni, s podporou sekretariátu Liaison Unit a pod vedením hlavného koordinačného výboru a v závislosti od dostupnosti zdrojov na, *okrem iného*, adaptáciu lesov na zmenu klímy a úlohu lesov pri zmierňovaní zmeny klímy, zachovanie biodiverzity, podporu rozvoja trvalo udržateľného obehového biohospodárstva a podporu zelených pracovných miest a zamestnanosti v lesníctve a naň nadväzujúcich odvetviach.
45. Pokračovať a ďalej zlepšovať, podľa potreby, spoluprácu a synergie s Fórom Organizácie Spojených národov o lesoch (UNFF) a ostatnými relevantnými medzinárodnými aktérmi vrátane ostatných procesov zaoberajúcich sa kritériami a ukazovateľmi trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch.